

Uzasadnienie

Projektowane zmiany mają na celu uporządkowanie i doprecyzowanie obowiązujących przepisów o pomocy społecznej dotyczących placówek udzielających tymczasowego schronienia osobom bezdomnym, w szczególności zaś wprowadzenie dodatkowego typu placówki: schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Zaproponowane zmiany zostały wprowadzone w wyniku uwag zgłoszonych przez organizacje pozarządowe w trakcie prac nad projektem rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych i ogrzewalni, które stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 48a ust. 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.).

Wymienione wyżej upoważnienie ustawowe zostało wprowadzone przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1310 oraz z 2016 r. poz. 1984).

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej wprowadziła szereg zmian dotyczących placówek noclegowych dla osób bezdomnych. Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 48a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tymczasowe schronienie jest udzielane osobom bezdomnym w 3 kategoriach placówek dla osób bezdomnych: noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych i ogrzewalni. Placówki te przeznaczone są dla osób zdolnych do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

Ponadto w art. 48a ust. 14 znowelizowanej ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej zostało zawarte upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia w drodze rozporządzenia standardów, które ma określić standardy placówek noclegowych dla osób bezdomnych w zakresie:

- 1) standardu podstawowych usług świadczonych w noclegowniach, schroniskach dla osób bezdomnych i ogrzewalniach,
- 2) kwalifikacji osób świadczących usługi w noclegowniach, schroniskach dla osób bezdomnych i ogrzewalniach,
- 3) standardu obiektów, w których mieszczą się noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i ogrzewalnie.

W trakcie prac nad projektem rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych i ogrzewalni, zwrócono szczególnie uwagę na konieczność wprowadzenia dodatkowego typu placówki udzielającej tymczasowego schronienia osobom bezdomnym, niezdolnym do samoobsługi, ale nie wymagającym całodobowej opieki, a jedynie częściowej, tymczasowej pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i opieki higienicznej.

Zaproponowana regulacja ma na celu wyeliminowanie luki w zakresie możliwości uzyskania pomocy przez osoby, które z powodu bezdomności nie mają możliwości otrzymania świadczenia w postaci usług opiekuńczych.

Zaproponowane zmiany w szczególności dotyczą:

Art. 48a ust. 1 – do treści artykułu dodano regulację, która wprowadza do ustawy nową formę placówki udzielającej tymczasowe schronienie: schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Art. 48a ust. 2a – wprowadza wyjątek od reguły określonej w ust. 2 – odnoszącej się do konieczności podpisania kontraktu socjalnego przez osobę bezdomną korzystającą ze schronienia w schronisku dla osób bezdomnych.

Rozwiązanie wprowadzone w tym przepisie umożliwi skierowanie osoby bezdomnej do schroniska dla osób bezdomnych przez gminę miejsca pobytu, na podstawie art. 101 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej (tj. w przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby ubiegającej się o schronienie, w sprawach niecierpiących zwłoki np. w trakcie mrozów zagrażających życiu osób bezdomnych) – bez konieczności wcześniejszego podpisania przez osobę bezdomną kontraktu socjalnego.

Przepis ten został wprowadzony w odpowiedzi na liczne uwagi zgłoszone przez jednostki samorządu terytorialnego, które zwracały uwagę na trudności jakie się wiążą z zawarciem kontraktu socjalnego z osobą bezdomną w miejscu jej pobytu.

Kontrakt socjalny powinien być sporządzony i podpisany po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, ale przed wydaniem stosownej decyzji administracyjnej o przyznaniu schronienia. Ponieważ kontrakt socjalny może się wiązać z pewnymi zobowiązaniami finansowymi (czasami bardzo wysokimi), w związku z powyższym kontrakt socjalny z osobą bezdomną powinien być zawarty przez pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej gminy ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały. Zgodnie bowiem z art. 101 ust. 2, 3 i 7 ustawy o pomocy społecznej, gmina ostatniego miejsca

zameldowania osoby bezdomnej odpowiada za ostateczne sfinansowanie udzielanych osobie bezdomnej świadczeń.

Tymczasem jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe zwracały uwagę na trudności jakie wiążą się z praktyczną realizacją takiego sposobu postępowania. Aby pracownik socjalny gminy ostatniego miejsca pobytu osoby bezdomnej mógł zawrzeć kontrakt socjalny z osobą bezdomną, musi dotrzeć do gminy miejsca pobytu osoby bezdomnej lub osoba bezdomna musi wrócić do gminy swojego ostatniego miejsca zameldowania – co może być dość kłopotliwe i czasochłonne. Tymczasem w sytuacjach nagłych (określonych w art. 101 ust. 3 ustawy) konieczna jest natychmiastowa pomoc osobom bezdomnym.

W związku z powyższym, aby usprawnić proces udzielania pomocy osobie bezdomnej w miejscu jej pobytu, zdecydowano się w takim przypadku na rezygnację z wymogu zawarcia z osobą bezdomną kontraktu socjalnego.

Art. 48a ust. 2b – wprowadza nową formę udzielania tymczasowego schronienia przez gminę – schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej zamknęła otwarty katalog form udzielania schronienia przez gminy poprzez pozostawienie 3 form placówek udzielających tymczasowego schronienia: noclegowni, schroniska dla osób bezdomnych i ogrzewalni. Placówki te przeznaczone są dla osób zdolnych do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

Zaproponowana w art. 48a ust. 2b projektowanej ustawy nowa forma placówki umożliwia świadczenie usług opiekuńczych osobom wymagającym częściowej (nie całodobowej) pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i opieki higienicznej. Przepis ma na celu udzielanie wsparcia osobom wymagającym usług opiekuńczych, natomiast ma zapobiegać sytuacjom, w których do tego rodzaju placówek mogłyby być kierowane osoby wymagające bardziej specjalistycznej pomocy, która może być realizowana w wyspecjalizowanych jednostkach całodobowej opieki bądź też w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym.

Zgodnie z projektem usługi w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi przeznaczone będą dla osób bezdomnych, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej pomocy i opieki innych osób w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, zakład opiekuńczo-leczniczy lub zakład pielęgnacyjno-

opiekuńczy, o którym mowa w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi będą zapewniały tymczasowe schronienie wraz z usługami opiekuńczymi oraz usługami ukierunkowanymi na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej.

W przypadku schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, osoba bezdomna nie będzie musiała podpisywać kontraktu socjalnego aby zostać skierowana do tej placówki.

Art. 48a ust. 2d – wprowadza rozwiązania, zgodnie z którymi w szczególnie uzasadnionych sytuacjach dopuszcza się przyznanie tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi osobom bezdomnym, które posiadają decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej, na okres oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej, nie dłużej jednak niż na 4 miesiące.

Przepis ten uwzględnia uwagi zgłaszane przez organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego, że osoby bezdomne wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, które już posiadają decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej, często długo oczekują na umieszczenie w domu pomocy społecznej. Konieczne jest więc zapewnienie miejsca, w którym takie osoby mogłyby oczekiwać na przyjęcie do domu pomocy społecznej.

Art. 48a ust. 2e – uwzględniając postulaty organizacji pozarządowych aby uelastyczyć przepisy dotyczące schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i dostosować regulacje do różnorodności wyzwań jakie występują w życiu codziennym, w art. 48a ust. 2e wprowadzono regulację dopuszczającą aby w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi część miejsc mogła być przeznaczona także dla osób nie wymagających usług opiekuńczych.

Jeżeli więc schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi posiada także miejsca przeznaczone dla osób nie wymagających usług opiekuńczych, wówczas gmina może skierować do takiej placówki osoby bezdomne zdolne do samoobsługi i nie wymagające usług opiekuńczych. Do takich osób będą miały zastosowanie regulacje określone w ust. 2 oraz ust. 2a – odnoszące się do usług świadczonych przez schroniska dla osób bezdomnych. Osoby bezdomne zdolne do samoobsługi będą więc zobowiązane do podpisania kontraktu socjalnego (art. 48a ust. 2). Jedynie w przypadku gdy osoba bezdomna zostanie skierowana do schroniska przez gminę miejsca pobytu tej osoby (na podstawie art. 101 ust. 3) wówczas nie będzie konieczne podpisanie kontraktu socjalnego przez osobę bezdomną.

Do miejsc przeznaczonych dla osób zdolnych do samoobsługi, nie wymagających usług opiekuńczych – obowiązujące będą standardy określone dla zwykłych schronisk dla osób bezdomnych.

Art. 48 ust. 2f przewiduje, że w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, mogą przebywać jedynie osoby na podstawie decyzji o przyznaniu tymczasowego miejsca w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi lub decyzji o przyznaniu tymczasowego miejsca w schronisku dla osób bezdomnych, wydanej przez gminę. Przepis ten ma na celu uniknięcie sytuacji, w której podmiot zawierałby z gminą umowę na zapewnienie schronienia z usługami opiekuńczymi np. dla 5 osób bezdomnych, a w pozostałym zakresie udzielał dowolnej liczbie osób (niekoniecznie bezdomnych) określonych usług całodobowych na podstawie umowy cywilno-prawnej, na które wymagane jest uzyskanie zezwolenia wojewody zgodnie z art.67 - 69 ustawy.

Art. 48a ust. 5a – wprowadza regulację, zgodnie z którą w schroniskach z usługami opiekuńczymi nie mogą przebywać osoby, których stan zdrowia zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce. W porównaniu do obowiązującego art. 48 ust. 5, w przypadku nowego typu placówki zrezygnowano z wyrażenia „osoby zdolne do samoobsługi”, aby umożliwić przyjmowanie osób bezdomnych wymagających częściowej, tymczasowej opieki.

Art. 48a ust. 6 i 7 – zmiana ma na celu dodanie do treści dotychczasowych przepisów nowego typu placówki – schroniska z usługami opiekuńczymi.

Art. 48a ust. 11 – w przepisie tym uszczegółowiono regulacje dotyczące rejestru, które dotychczas budziły wątpliwości zgłaszane przez wojewodów i organizacje pozarządowe. Prowadzenie przez wojewodę rejestru miejsc udzielania tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach ma na celu zapewnienie maksymalnego dostępu do informacji o miejscach tymczasowego schronienia dla osób bezdomnych i wszystkich potrzebujących wsparcia w tej formie.

Art. 48a ust. 11a – dodanie tego ustępu ma na celu doprecyzowanie, w jakich sytuacjach gmina jest zobowiązana do dokonania zgłoszenia do rejestru prowadzonego przez wojewodę.

Art. 48a ust. 11b – w ustępie tym wskazuje się zakres danych gromadzonych w rejestrze miejsc udzielania tymczasowego schronienia

Art. 48a ust. 11c i 11d – w przepisie tym został określony termin 14 dni, w jakim gminy są zobowiązane zgłaszać wszelkie zmiany danych objętych rejestrem oraz został nałożony na wojewodę obowiązek bieżącego aktualizowania danych zgłaszanych do rejestru.

Art. 48a ust. 13 – zmiana brzmienia dotychczasowego przepisu spowodowana jest tym, że wojewódzki dziennik urzędowy publikowany jest na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego, stąd wystarczające jest wskazanie, że rejestr jest udostępniany na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego.

Art. 48a ust. 14 – zmiana brzmienia dotychczasowego przepisu ma na celu dodanie do treści dotychczasowego przepisu nowego typu placówki – schroniska z usługami opiekuńczymi. Podobnie jak w przypadku ogrzewalni, noclegowni i schronisk dla osób bezdomnych, konieczne jest określenie w rozporządzeniu standardu obiektów, w których będą prowadzone schroniska z usługami opiekuńczymi, standardu podstawowych usług, które będą w nich świadczone oraz kwalifikacji osób świadczących te usługi. Ponadto w przepisie tym zostało wskazane, że rozporządzenie będzie regulować minimalny standard usług oraz minimalny standard obiektów.

Art. 49 ust. 3 i 4 – zmiana brzmienia dotychczasowego przepisu ma na celu dodanie do treści dotychczasowych przepisów nowego typu placówki – schroniska z usługami opiekuńczymi.

Art. 51 ust. 4 i 5 – Wykreślenie w ust. 4 schronisk dla osób bezdomnych oraz dodanie nowego ust. 5 ma charakter porządkujący i wynika z wprowadzenia nowego typu placówek – schronisk z usługami opiekuńczymi, które jako wyspecjalizowane placówki będą świadczyły określone usługi. W związku z tym zaistniała potrzeba wyodrębnienia schronisk dla osób bezdomnych jako rodzaju ośrodka wsparcia, który nie świadczy usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.

Art. 2 – W związku z zmianą upoważnienia ustawowego zawartego w art. 48a ust. 14 ustawy i koniecznością wydania, przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, nowego rozporządzenia określającego standardy w noclegowniach, schroniskach dla osób bezdomnych i ogrzewalniach, wprowadzony został przepis przejściowy umożliwiający dostosowanie do nowych standardów przez podmioty prowadzące tego typu placówki w dniu wejścia w życie ustawy. Projekt przewiduje, że podmioty prowadzące, w dniu wejścia w życie ustawy, ogrzewalnie, noclegownie lub schroniska dla osób bezdomnych, niespełniające standardów, o których mowa w zmienianym art. 48a ust. 14 ustawy, będą obowiązane

dostosować do tych standardów ogrzewalnie, noclegownie lub schroniska dla osób bezdomnych, w terminie do 31 grudnia 2020 roku.

Art. 3 – W celu umożliwienia gminom sprawnego przekazania danych do rejestru miejsc udzielania tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach, w projektowanej ustawie przewidziano termin na przekazanie przez gminy danych do rejestru – 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy).

W art. 5 projektowanej ustawy proponuje się aby ustawa weszła w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 4 i § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projektowana ustawa nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projekt ustawy nie podlega obowiązkowi przedstawiania właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt ustawy nie będzie miał wpływu na prawa i obowiązki przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.